ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ - ਸਬਦ ੬੪

ਵਣਜੁ ਕਰਹੁ ਵਣਜਾਰਿਹੋ ਵਖਰੁ ਲੇਹੁ ਸਮਾਲਿ ॥

ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੨੨

ਵਣਜੁ ਕਰਹੁ ਵਣਜਾਰਿਹੋ ਵਖਰੁ ਲੇਹੁ ਸਮਾਲਿ ॥
ਤੈਸੀ ਵਸਤੁ ਵਿਸਾਹੀਐ ਜੈਸੀ ਨਿਬਹੈ ਨਾਲਿ ॥
ਅਗੈ ਸਾਹੁ ਸੁਜਾਣੁ ਹੈ ਲੈਸੀ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲਿ ॥੧॥
ਭਾਈ ਰੇ ਰਾਮੁ ਕਹਹੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥
ਹਰਿ ਜਸੁ ਵਖਰੁ ਲੈ ਚਲਹੁ ਸਹੁ ਦੇਖੈ ਪਤੀਆਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਨਾ ਰਾਸਿ ਨ ਸਚੁ ਹੈ ਕਿਉ ਤਿਨਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥
ਖੋਟੈ ਵਣਜਿ ਵਣੰਜਿਐ ਮਨੁ ਤਨੁ ਖੋਟਾ ਹੋਇ ॥
ਫਾਹੀ ਫਾਥੇ ਮਿਰਗ ਜਿਉ ਦੂਖੁ ਘਣੋ ਨਿਤ ਰੋਇ ॥੨॥
ਖੋਟੇ ਪੋਤੈ ਨਾ ਪਵਹਿ ਤਿਨ ਹਰਿ ਗੁਰ ਦਰਸੁ ਨ ਹੋਇ ॥
ਖੋਟੇ ਜਾਤਿ ਨ ਪਤਿ ਹੈ ਖੋਟਿ ਨ ਸੀਝਸਿ ਕੋਇ ॥
ਖੋਟੇ ਖੋਟੁ ਕਮਾਵਣਾ ਆਇ ਗਇਆ ਪਤਿ ਖੋਇ ॥੩॥
ਨਾਨਕ ਮਨੁ ਸਮਝਾਈਐ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸਾਲਾਹ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਤਿਆ ਭਾਰੁ ਨ ਭਰਮੁ ਤਿਨਾਹ ॥
ਹਰਿ ਜਪਿ ਲਾਹਾ ਅਗਲਾ ਨਿਰਭਉ ਹਰਿ ਮਨ ਮਾਹ ॥੪॥੨੩॥

ਸਾਰ: ਇਕ ਚੰਗੇ ਵਪਾਰੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਰੂਹਾਨੀ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸਫਲ ਵਪਾਰੀ ਸਦਾਚਾਰਿਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ ਰਾਹੀਂ, ਉਹ ਨੇਕੀ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਵਪਾਰੀ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅੰਦਰ ਵਸਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਰਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਚਾਈ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਸੂਝਾਂ ਪ੍ਰਤੀ

ਸੁਚੇਤ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦੌਲਤ ਵਾਂਗ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਣਜੁ ਕਰਹੁ ਵਣਜਾਰਿਹੋ ਵਖਰੁ ਲੇਹੁ ਸਮਾਲਿ ॥

ਵਪਾਰੀ ਮਾਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰੂਪਕ ਮੂਲ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਤੈਸੀ ਵਸਤੁ ਵਿਸਾਹੀਐ ਜੈਸੀ ਨਿਬਹੈ ਨਾਲਿ ॥

ਸਦੀਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਜੁਟ ਜਾਵੋ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰੋ ਜੋ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਗੈ ਸਾਹੁ ਸੁਜਾਣੁ ਹੈ ਲੈਸੀ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲਿ ॥੧॥

ਇਸ ਉਪਰੰਤ, ਸਿਆਣਾ ਦਲਾਲ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਰੂਪਕ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਚੇਤੰਨ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਸਾਡੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। (੧)

ਭਾਈ ਰੇ ਰਾਮੁ ਕਹਹੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥

ਸਾਥੀਓ, ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੋੜੀਏ।

ਹਰਿ ਜਸੁ ਵਖਰੁ ਲੈ ਚਲਹੁ ਸਹੁ ਦੇਖੈ ਪਤੀਆਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਚੇਤਨਾ ਰੂਪੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਗੁਣਕਾਰੀ ਵਪਾਰ ਭੇਟ ਕਰੋ, ਜਦੋਂ ਵਪਾਰੀ ਇਸਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਜਿਨਾ ਰਾਸਿ ਨ ਸਚੁ ਹੈ ਕਿਉ ਤਿਨਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨੂੰ ਕੀਮਤੀ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਵਿਕਾਰਿਆ, ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਖੋਟੈ ਵਣਜਿ ਵਣੰਜਿਐ ਮਨੁ ਤਨੁ ਖੋਟਾ ਹੋਇ ॥

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬੇਈਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੋਵੇਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਫਾਹੀ ਫਾਥੇ ਮਿਰਗ ਜਿਉ ਦੂਖੁ ਘਣੋ ਨਿਤ ਰੋਇ ॥੨॥

ਫਾਹੀ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹਿਰਨ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਝੱਲਦਾ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਦਰਦ ਨਾਲ ਕੁਰਲਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਝੂਠ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਮਨ ਲਗਾਤਾਰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। (੨)

ਖੋਟੇ ਪੋਤੈ ਨਾ ਪਵਹਿ ਤਿਨ ਹਰਿ ਗੁਰ ਦਰਸੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਖੋਟਾ ਸਿੱਕਾ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਈਮਾਨ ਦੈਵੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਖੋਟੇ ਜਾਤਿ ਨ ਪਤਿ ਹੈ ਖੋਟਿ ਨ ਸੀਝਸਿ ਕੋਇ ॥

ਬੇਈਮਾਨ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਖੋਟੇ ਖੋਟੁ ਕਮਾਵਣਾ ਆਇ ਗਇਆ ਪਤਿ ਖੋਇ ॥੩॥

ਝੂਠ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ, ਮਨੁੱਖ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। (੩)

ਨਾਨਕ ਮਨੁ ਸਮਝਾਈਐ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸਾਲਾਹ ॥

ਨਾਨਕ ਮਨ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਅੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਉਪਰ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਤਿਆ ਭਾਰੁ ਨ ਭਰਮੁ ਤਿਨਾਹ ॥

ਜਿਹੜੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਊਰਜਾ ਦੀ ਏਕਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭਿੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਜਪਿ ਲਾਹਾ ਅਗਲਾ ਨਿਰਭਉ ਹਰਿ ਮਨ ਮਾਹ ॥੪॥੨੩॥

ਸਿਰਜਨਾ ਦੀ ਏਕਤਾ 'ਤੇ ਚਿੰਤਨਸ਼ੀਲ ਚਿੰਤਨ ਦੁਆਰਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦੀ ਨਿਰਭਉ, ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਸੂਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। (੪)(੨੩)

ਤੱਤ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਖੋਟੇ/ਨਕਲੀ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਈਮਾਨ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਦੈਵੀ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕੂੜ ਸਚੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਚਾਈ, ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਦੇਹ ਅਤੇ ਭਰਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਏਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**